

ՀԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆ ՄԱՐՏԸ ԳԻՇԵՐԸ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՏԵՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

Մաս IV

1. Ընդհանուր դրույթներ

Հարձակման ընթացքում լուսավորության աջակցության նպատակն է հարձակվող ստորաբաժանումներին ապահովել մարտական առաջադրանքները կատարելու լավագույն պայմաններ և պաշտպանվող հակառակորդի գործողությունները հնարավորինս դժվարացնել:

Լուսավորության ապահովման խնդիրներն են՝

- հակառակորդի պաշտպանության նշանակետերի և օբյեկտների լուսավորում՝ ի շահ հետախուզության վարման և տարբեր կրակային միջոցներով խոցման ու գիշերային տեսանելիության սարքերի կիրառման համար բարենպաստ պայմանների ստեղծումը;
- տարբեր գործողությունների իրականացման աջակցությունը, առաջխաղացման և մանևրային ուղիների նշանացուցումը, ստորաբաժանումների առաջխաղացման ուղղորդումն ու մարտադաշտում կողմնորոշման ապահովումը;
- վարակված տարածքների, խոչընդոտների և արգելապատնեշների, շրջանցիկ ճանապարհների և խոչընդոտների միջով անցումների նշանացուցումը;
- լուսային ազդանշանների միջոցով զորքերի փոխադարձ ճանաչման, նրանց դիրքի նշանացուցման, վերահսկողության իրականացման, թիրախների նշանացուցման և փոխգործակցության պահպանման հեշտացումը;

- հակառակորդի պաշտպանությունում գտնվող կրակային միջոցների, դեկավարման կետերի և այլ կարևոր օբյեկտների ու թիրախների կուրացումը;

- թշնամու լուսավորության սարքավորումներին և գիշերային տեսողության սարքերին հակազդելը;

- հակառակորդին մոլորեցնելու միջոցների ձեռնարկումը:

Գիշերը լավ կազմակերպված հարձակումը մեծ առավելություններ է տալիս հարձակվողին: Մթությունը բարդացնում է հակառակորդի հակազդեցությունը և հատկապես նրա կողմից գերձզորիտ զենքի, ավիացիայի կիրառումը: Միևնույն ժամանակ, այն բարենպաստ պայմաններ է ստեղծում հանկարծակի հարվածներ հասցնելուն և մարտական գործողությունների շարունակականության համար:

Հմուտ գործողություններով գիշերը հնարավորություն է ստեղծվում փոքր ստորաբաժանումներով հասնել զգալի հաջողության և ավելի քիչ կորուստներ ունենալ, քան ցերեկը: Գիշերը հրամանատարն ավելի շատ հնարավորություններ ունի հակառակորդին մոլորեցնելու և նրան գերազանցելու համար:

Հատկապես արդյունավետ է անսպասելի գիշերային հարվածը: Այն ուժեղ բարոյական ազդեցություն ունի հակառակորդի զորքերի վրա:

Գիշերային հարձակման ընթացքում, ինչպես օրվա ընթացքում, մեքենայացված և տանկային ստորաբաժանումները կարող են կատարել բարդ և բազմազան առաջադրանքներ՝ հաղթահարել ջրային խոչընդոտները, արագորեն գրավել հակառակորդի կողմից պաշտպանության խորքում գտնվող միջանկյալ դիրքերը, ակտիվորեն հետապնդել նահանջող հակառակորդին կամ ոչնչացնել նրա ռեզերվները, որոնք առաջ են քաշվում հանդիպակաց մարտվարելու համար:

Հաճախ ստորաբաժանումները գիշերը հարձակողական մարտ են վարելու սահմանափակ նպատակով, օրինակ՝ հետախուզելու հակառակորդի պաշտպանությունը, բարելավելու զբաղեցրած դիրքերը, գրավելու հակառակորդի պաշտպանության շահավետ օբյեկտները կամ շեղելու նրա ռեզերվները հիմնական հարվածի ուղղությունից, ինչպես նաև իրենց մտադրություններում հակառակորդին մոլորության մեջ գցելու համար:

Եթե գիշերային հարձակումը ցերեկային մարտական գործողությունների զարգացում է, ապա հիմնարար է դրան անցումը կազմակերպել առանց ընդհատումների, որպեսզի հակառակորդը չկարողանա ժամանակ շահել ռեզերվները մոտեցնելու և սեփական ուժերն ու միջոցները վերախմբավորելու համար:

Այս դեպքում պաշտպանական դիրքերի գրոհը ձեռնառու է իրականացնել ընթացքից: Նման հարձակումը թույլ է տալիս ավելի լիարժեք հասնել հանկարծակիությանը և ապահովել հակառակորդի գերձզորիտ զենքերից ստորաբաժանումների նվազագույն խոցելիությունը, ինչը նշանակում է, որ դրանք զգալիորեն կպահպանվեն հարձակման սկսելուց առաջ և ընթացքում: Այնուամենայնիվ, դրա հաջող իրականացման համար անհրաժեշտ կլինի իրականացնել մի շարք լրացուցիչ միջոցառումներ, հատկապես ստորաբաժանումների միաժամանակյա և թաքնված ելքի կողմնորոշման ու ապահովման ուղղությամբ դեպի հարձակման անցման բնագիծ, ինչպես նաև փոխգործողության և կառավարման կազմակերպման ուղղությամբ:

Հարձակումն առավել նպատակահարմար է իրականացնել այն ուղղություններով, որտեղ տեղանքը թույլ է տալիս արագորեն առաջ շարժել զորքերը, ինչպես նաև այն պայմաններում, երբ թշնամու հետախուզության, լուսավորության, գիշերային տեսանելիության և ջերմային պելենգավորման միջոցների հետ հաջող պայքարը թույլ կտա ստորաբաժանումներին արագ ու գաղտնի մոտենալ թշնամու պաշտպանությանը:

Գիշերը պաշտպանվող թշնամու դեմ հարձակման անցումը անմիջական շփման դիրքից կարող է իրականացվել ստորաբաժանումների կողմից, սովորաբար պաշտպանական դիրքից, թշնամու հակազդու հետ մղելուց հետո, հակազդուի ձախողումից կամ անհաջող ճեղքումից հետո: Այս մոտեցումն առավելություն ունի ճանապարհներից դուրս, ձմռանը, լեռներում, անտառապատ ու ճահճոտ տեղանքներում, որտեղ ստորաբաժանումների խորքից արագ առաջխաղացումը և հակազդուի համար տեղակայումը դժվար է:

Այս հարձակման մեթոդի առավելությունն այն է, որ ստորաբաժանումները, ավելի կամ պակաս երկար ժամանակահատվածում գտնվելով թշնամու հետ անմիջական շփման մեջ, կարող են առավել մանրակրկիտ ուսումնասիրել հարձակման օբյեկտները, տեղանքը, կազմակերպել լուսավորության ապահովում, փոխգործողություն և կառավարում:

Այս մեթոդի թույլ կողմը հարձակման նախապատրաստությունը թաքցնելու և անակնկալի հասնելու դժվարության մեջ է: Կա հարձակման խափանման իրական ռիսկ, քանի որ հարձակման համար կենտրոնացված զորքերի խումբը մշտապես կենթարկվի թշնամու կրակային ազդեցության, այդ թվում՝ կարճ հեռավորությունից: Սա պահանջում է ստորաբաժանումների հմուտ տարակենտրոնացում, ուշադիր նախապատրաստություն և համապարփակ միջոցառումների շարք՝ թշնամուն մոլորեցնելու համար՝ օգտվելով մթությունից:

Քանի որ գիշերային մթությունը, նույնիսկ գիշերային տեսողության սարքերի և լուսատուների առկայության դեպքում, սահմանափակում է մարտի դաշտում մանևրելու հնարավորությունները, հատկապես նշանակված ուժերի կողմից, գիշերային հարձակումն առավել հաճախ իրականացվում է առաջին շարակարգի ստորաբաժանումների կողմից: Սա ամենևին չի նշանակում, որ գիշերային մարտում երկրորդ շարակարգի կիրառումն անհնար է: Այդպիսի հնարավորություններ կլինեն, օրինակ, լուսնյակ գիշերներին, ձմռանյին պայմաններում, երբ նույնիսկ առանց արհեստական լուսավորության տեսանելիությունը բավարար է:

Ստորաբաժանումները մարտի մեջ մտցնելու բնագծերը ընտրված են այնպես, որ նրանք կարող են հեշտությամբ ճանաչելի լինել մթության մեջ: Հարձակման շերտի լայնությունը և գիշերը հարձակվողների խնդիրների խորությունը որոշվում են նույն կերպ, ինչպես սովորական պայմաններում:

Գիշերային պայմաններում հարձակման տեմպը մեծամասամբ, քան ցերեկը, կախված է տեղանքի անցանելիությունից, մթության աստիճանից, գիշերային տեսանելիության սարքերի առկայությունից և մարտի դաշտի արհեստական լուսավորության ինտենսիվությունից: Կարելի է ենթադրել, որ լուսնյակ գիշերներին հարձակման տեմպը կլինի նույնը, ինչ ցերեկը: Մութ գիշերը, երբ նույնիսկ փոքր խոչընդոտները զգալիորեն բարդացնում են զորքերի առաջխաղացումը և ստիպում են շեղվել է որոշակի ուղղություններում, կարելի է համարել, որ տեմպը առանց արհեստական լուսավորության կլինի երկու անգամ ցածր, քան ցերեկը:

Հակառակորդի պաշտպանության խորքում առաջադրանքները կատարելու և հարձակման անհրաժեշտ տեմպը պահպանելու համար հարձակվող ստորաբաժանումները պետք է ունենան լուսավորության սեփական միջոցներ: Մարտադաշտը լուսավորող հրթիռներով պարբերաբար լուսավորելու համար յուրաքանչյուր փոքր ստորաբաժանումում անհրաժեշտ է նշանակել պոստեր (կետեր):

Գիշերը դիտարկման սահմանափակության պատճառով մեծապես բարդանում է հարձակողական գործողությունները: Գիշերը հնարավոր է մարտական ակտիվության առավել արագ անկում, իսկ որոշ դեպքերում նաև զինամթերքի սպառման ավելացում:

Բոլոր դեպքերում գիշերային հարձակման հաջողությունը մեծապես կախված է դրա կազմակերպման մանրակրկիտությունից, նախապատրաստման գաղտնիությունից և հանկարծակիի հասնելուց, ուժերի և միջոցների հմուտ կիրառումից, հրետանային կրակից, օդային հարվածներից, փոխգործողության մշտական ապահովումից, կառավարման ձևերից, լույսի աջակցության հմուտ իրականացումից, լուսավորության միջոցների և հակառակորդի գիշերային տեսանելիության սարքերի դեմ պայքարի կազմակերպումից:

2. Ստորաբաժանումների մարտական առաջադրանքներն ու մարտակարգը

Գիշերային մարտում մարտական խնդիրները հաջողությամբ լուծելու համար գումարտակը պետք է ունենա անհրաժեշտ ինքնուրույնություն: Այդ նպատակով նրան կարող են հատկացվել տանկային վաշտ, հրետանային մարտկոց, ինժեներական և ՌՔԿ պաշտպանության ստորաբաժանումներ: Իր հերթին, այդ միջոցները կարող են հատկացվել նաև վաշտերին, իսկ երբեմն էլ դասակներին: Գործող տանկային գումարտակը կարող է ուժեղացվել համագորային վաշտով, 1-2 սակրավորական դասակներով, ՌՔԿՊ հետախուզական ջոկով, ականային տրալներով և կամրջատեղադրիչներով: Բացի այդ, մեքենայացված և տանկային գումարտակները կարող են աջակցվել հրետանային կրակով և այլ ստորաբաժանումների հետ միասին ծածկվել ՀՕՊ միջոցներով՝ համաձայն ավագ հրամանատարի պլանի:

Գիշերային հարձակողական մարտում մարտական խնդրի խորությունը կարող է տարբեր լինել և որոշվել հակառակորդի պաշտպանության խորությամբ ու մարտավարական առումով առավելություն ունեցող բնագծերի դիրքով, որի գրավումը բարենպաստ պայմաններ կստեղծի լուսաբացին հետագա հարձակողական գործողությունների համար: Գիշերային հարձակման համար սկզբունքորեն անհրաժեշտ է ստորաբաժանումներին նշանակել հարձակման այնպիսի օբյեկտներ, որոնք հստակ նշված են կողմնորոշիչներով:

Պետք է նշել, որ հրետանային ստորաբաժանումների զգալի մասը կհատկացվի լուսավորության ապահովման առաջադրանքները կատարելուն: Հիմնականները կլինեն տեղանքի լուսավորումը, թշնամուն կուրացնելը և լուսային կողմնորոշիչներով ապահովումը:

Գիշերը, հզոր հրետանային, ականանետային և օդային հարվածների ներքո, լուսավորության և գիշերային տեսանելիության սարքերի կիրառումով հնարավորություն կստեղծվի արագ և հուսալիորեն ճնշել հակառակորդին և վճռականորեն հաղթահարել նրա պաշտպանությունը:

Գործողությունների ընտրված ուղղությունը պետք է ապահովի անակնկալ հարձակում և հրետանու կրակի արդյունքների արագ օգտագործում: Այն պետք է, հնարավորության դեպքում, տեղի ունենա բաց տարածքում, որն ունի նվազագույն քանակությամբ բնական խոչընդոտներ: Լավագույն տարբերակն այն ճանապարհն է, որը համընկնում է հարձակման ուղղության հետ: Այս դեպքում ստորաբաժանումները կարող են ամենակարճ ճանապարհով դուրս գալ հակառակորդի տեղակայման կարևորագույն օբյեկտներ՝ խուսափելով մթության մեջ բարդ մանևր անցկացնելուց: Բոլոր դեպքերում պետք է նշել, որ գիշերային մարտում հաջողության հասնելու համար անցունակության պայմանները և գործողությունների ուղղությամբ վառ արտահայտված կողմնորոշիչները առկայությունը շատ կարևոր են:

Գիշերային պայմանները որոշ առանձնահատկություններ ունեն մեքենայացված և տանկային գումարտակի մարտակարգի կառուցման գործում: Գիշերային գործողության

ընթացքում մարտակարգի կառուցման հիմքում պետք է ընկած լինի այն գաղափարը, ըստ որի անհրաժեշտ է հակառակորդին հասցնել ուժեղ հանկարծակի առաջնային հարված և կատարել գիշերային մարտական առաջադրանքը հնարավորինս սեղմ ժամկետում, առանց որևէ վերակազմավորման, հնարավորության դեպքում, առանց մուր ժամանակ ռեզերվների (երկրորդ շարակարգ) մարտի մեջ մտցնելու:

Այս պահանջները ամենից շատ համապատասխանում են մեկ շարակարգով մեքենայացված գումարտակի (տանկային գումարտակի) մարտակարգի կառուցմանը՝ ռեզերվի հատկացմամբ (սովորաբար որպես վաշտ): Գիշերային հարձակման ժամանակ հատկացված ռեզերվը առաջ է շարժվում առաջին շարակարգի ստորաբաժանումներից ավելի փոքր հեռավորության վրա, քան ցերեկային ժամերին:

Գիշերային մարտում հրետանի և ականանետեր կիրառելիս պետք է հաշվի առնել, որ մուր ժամանակ փակ կրակային դիրքերից հակառակորդի պաշտպանության օբյեկտների խոցումը պահանջում է ավելի շատ զինամթերքի և ժամանակի ծախս, քան ցերեկը: Տեղանքի արհեստական լուսավորությամբ և գիշերային տեսանելիության սարքերի ինտենսիվ օգտագործմամբ ավելի դժվար է դիտել արկերի պայթյունները, բարդանում է նշանակետերի հետախուզումը: Այս առումով անհրաժեշտ է սովորականից ավելի շատ հրանոթներ հատկացնել ուղիղ նշանառությամբ կրակ վարելու համար:

Գիշերային հարձակման ժամանակ ռեզերվի կարևորությունը մեծանում է, քանի որ իրավիճակը կարող է արագ և կտրուկ փոխվել: Հետևաբար, հատկացվում է առավել ուժեղացված ռեզերվային ուժ: Ի տարբերություն ցերեկային ժամերի, ռեզերվային ստորաբաժանումը կարող է նախապես համալրվել տանկերով, հրետանով կամ ականանետերով: Հարձակման ժամանակ գումարտակի ռեզերվը մոտեցվում է գումարտակի հրամանատարի ՀԴԿ-ին:

Գիշերը հարձակում իրականացնելիս ՀՕՊ ստորաբաժանումները պետք է մշտապես պատրաստ լինեն ոչ միայն հակառակորդի ինքնաթիռների դեմ պայքարելուն, այլև նրանց լուսավորության սարքավորումների ոչնչացմանը:

Առավելագույն ինքնուրույնություն ապահովելու համար ստորաբաժանումը համալրվում է ավելի մեծ թվով սակրավորներով, քան ցերեկային գործողությունների ժամանակ: Դա պայմանավորված է նրանով, որ գիշերը ինժեներական աշխատանքներն ավելի քիչ արդյունավետ են, և արգելափակոցների հետախուզումն ու դրանց միջով անցումների մաքրումը դառնում է ավելի դժվար: Միևնույն ժամանակ, գիշերը նպաստում է ինժեներական գործողությունների թաքցմանը, հատկապես մարտակարգերի քողարկմանն ուղղված գործողությունների:

3. Գրոհը և մարտը հակառակորդի պաշտպանության խորքում

Պատրաստություն

Գիշերային հարձակումը սովորաբար սկսվում է կրակային պատրաստությունից հետո: Հապճեպ պաշտպանության անցած հակառակորդի վրա հարձակումն իրականացվում է սովորաբար ընթացքից, իսկ հակառակորդի նախապատրաստված պաշտպանության վրա՝ նրա հետ անմիջական շփման դիրքից:

Պաշտպանվող հակառակորդի վրա ընթացքից հարձակվելիս ստորաբաժանումները պետք է կազմակերպված և գաղտնի առաջ շարժվեն ելման շրջանից դեպի հարձակման անցման բնագիծ: Դրան նպաստում են սահմանափակ տեսանելիության պայմանները: Մեքենայացված (տանկային) ստորաբաժանումների առաջխաղացումն իրականացվում է

արշավային կարգով, որն ապահովում է արագ ծավալում մարտական (նախամարտական) կարգերի և անցում հարձակման:

Ստորաբաժանման հրամանատարը հետևում է ժամանակին առաջ շարժմանը, ձայնային և լուսային քողարկման միջոցառումների պահպանմանը, ինչպես նաև գումարտակի ստորաբաժանումների ելման բնագծի (կետի) և կազավորման բնագծերի (կետերի) միջով ճշգրիտ անցմանը:

Գիշերային գործողություններ կատարելիս կարևոր է հասնել նրան, որ մեքենայացված և տանկային ստորաբաժանումները խստորեն պահպանեն սահմանված ուղղությունները, որի համար օգտագործվում են նախապես պատրաստված ուղեկցորդներ, ինչպես նաև երթուղին նշելու համար տեղակայված լուսային նշաններ և ավագ հրամանատարի կողմից տեղադրված երթևեկության կարգավորիչներ:

Հարձակման կրակային նախապատրաստությանը մասնակցող հաստիքային և տրված հրետանային ստորաբաժանումները, ուղիղ նշանառությամբ կրակի համար նախատեսված հրետանին ու տանկերը, հակատանկային ստորաբաժանումներն ու նոնականետերը առաջ են շարժվում հետախուզված և պատրաստված երթուղով և զբաղեցնում նախապես պատրաստված կրակային դիրքեր՝ հարձակման հրետանային նախապատրաստության սկզբում: Այս միջոցների համար պատրաստվում է մեկ կամ երկու պահեստային կրակային դիրք:

Հարձակման կրակային պատրաստության ժամանակ հատկապես հանգամանորեն ձնշվում են հակառակորդի այն միջոցները, որոնք նախատեսված են տեղանքը լուսավորելու, լուսային կոցմնորոշիչներ տեղադրելու համար: Գիշերային նշանոցներով տանկերը, թնդանոթները և ՀՏՀՀ-ները, որոնք կարող են ուղիղ նշանառությամբ կրակ վարել, ոչնչացնում են հայտնաբերված լուսատուները և գիշերային տեսանելիության սարքերը: Նշանակետերի նույնականացումը և դրանց վրա կրակելն իրականացվում է ինֆրակարմիր լուսարձակների միացմամբ կամ ավելի հզոր լուսարձակների ինֆրակարմիր ճառագայթների օգտագործմամբ:

Այս ժամանակահատվածում քողարկման նպատակներով խորհուրդ չի տրվում միացնել բոլոր գիշերային տեսողության սարքերի լուսարձակները: Հարձակման կրակային նախապատրաստման սկզբում կամ դրա ընթացքում սակրավորները սովորաբար օգտագործում են պայթուցիկներ՝ թշնամու արգելափակոցների միջով անցումներ ստեղծելու, դրանք տեսանելի նշաններով նշելու և պաշտպանելու համար: Հակառակորդի արգելափակոցների միջով անցումներ ստեղծելիս կարևոր է առաջնահերթությունը տալ պաշտպանության առաջնագծից լուսային ազդանշանային ականների հեռացմանը:

Հարձակման ելման դիրք զբաղեցնելու համար հակառակորդի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող պաշտպանական դիրք զբաղեցնող ստորաբաժանումը վերախմբավորվում է: Սա արվում է գաղտնի՝ գիշերը կամ սահմանափակ տեսանելիության այլ պայմաններում՝ միջոցներ ձեռնարկելով հակառակորդին մոլորեցնելու համար: Նշանակված հարձակողական գոտու երկրորդ շարակարգում պաշտպանական դիրք զբաղեցնող ստորաբաժանումները անցնում են հարձակման՝ առաջ շարժվելով իրենց զբաղեցրած շրջաններից:

Մեքենայացված ստորաբաժանումները հարձակման նախորդող գիշերը տեղափոխվում են իրենց ելման դիրքեր: Միաժամանակ, նրանք զբաղեցնում են պատրաստված կրակային դիրքեր՝ հրանոթներով և ուղիղ նշանառությամբ կրակ վարելու համար նախատեսված այլ միջոցներով: Նրանք տեղակայվում են պատրաստված ապաստարան-

ներում և, հենց որ սկսվում է հարձակման կրակային նախապատրաստությունը, շարժվում են առաջ՝ նշանակված թիրախները խոցելու համար:

Առաջին շարակարգի վաշտերի հերթափոխով անցնող հենակետերում տեղակայված տանկերն ու ՀՄՄ-ները հարձակման կրակային նախապատրաստության ընթացքում մնում են իրենց տեղում և օգտագործվում են ուղիղ նշանառությամբ կրակ վարելու համար:

Հարձակման համար ելման դիրք զբաղեցնելու նպատակով պաշտպանությունը զբաղեցնող ստորաբաժանումների հերթափոխը փոխարինող ստորաբաժանումներով կատարվում է գիշերը և սահմանափակ տեսանելիության այլ պայմաններում: Այն պետք է հանգամանորեն կազմակերպվի և իրականացվի գաղտնի:

Հակառակորդի հետ անմիջական շփման դրությունից հարձակման անցնելիս, մեխանիզացված ստորաբաժանումների առաջխաղացումը հարձակման ընթացքում և արգելափակոցների միջով անցումների հաղթահարումը կարող են իրականացվել տարբեր եղանակներով՝ կախված անցումների քանակից:

Հակառակորդի կրակային միջոցների և դիտակետերի անձնակազմ-հաշվարկների կուրացումն իրականացվում է լուսավորող և ծխային արկերով (ականներով):

Տանկեր

Գիշերային հարձակման զարգացման ընթացքում սկզբունքային է, որ տանկերն ու մեքենայացված ստորաբաժանումները սրընթաց առաջ շարժվեն: Հակառակորդի թիկունքում համարձակորեն ճեղքող ստորաբաժանումների գործողությունների վճռակա-նությունը կազմալուծում է նրա պաշտպանությունը, նպաստում հարձակման ընդհանուր տեմպի բարձրացմանը, պաշտպանվողին հնարավորություն չի տալիս ժամանակ շահել, վերականգնվել հարվածներից և վերականգնել կրակի համակարգը:

Նույնիսկ գիշերային մարտերում տանկերը մնում են հիմնական հարձակողական ուժը: Նրանք արագ առաջխաղացում կատարելու համար օգտագործում են հակառակորդի պաշտպանությունում առաջացած յուրաքանչյուր բացը, յուրաքանչյուր ազատ տարածքը: Օգտագործելով գիշերային տեսանելիության սարքերը կամ արհեստական լուսավորու-թյունը, նրանք կրակում են նույնականացված նշանակետերի և կրակից առաջացող փողային բոցի, ինչպես նաև մեքենայացված ստորաբաժանումների կողմից ցուցված թիրախների ուղղությամբ:

Կախված լուսավորության մակարդակից, տեղանքի կտրտվածությունից և հակառա-կորդի պաշտպանության բնույթից՝ տանկերի և մեքենայացված ստորաբաժանումների միջև հեռավորությունը կարող է տարբեր լինել: Օրինակ՝ լուսնյակ գիշերներին կամ ինտենսիվ լուսավորված տարածքներում տանկերը կարող են շարժվել մեքենայացված ստորաբաժանումների մարտակարգերից որոշակի հեռավորության վրա (100-200 մետր): Այս հեռավորությունը թույլ տալիս պահպանել սերտ և անընդհատ համակարգվածություն մարտական գործողությունների ընթացքում:

Եթե տարածքի լուսավորությունը բավարար չէ և ստորաբաժանումների գործողու-թյունների ուղղությամբ կան բնական խոչընդոտներ ու արգելապատնեշներ, ապա մեքենայացված ստորաբաժանումներից տանկերի հեռավորությունը շատ ավելի փոքր է լինելու: Որոշ դեպքերում, հնարավոր է որ, տանկերը գործեն ուղղակիորեն մեքենայաց-ված ստորաբաժանման մարտակարգերում: Բայց քանի որ տանկերի մարտական արագությունը զգալիորեն ավելի բարձր է, քան հետիոտն գործող ստորաբաժանումներինը, տանկերը պոթկումներով են շարժվելու մեկ բնագծից մյուսը և կարճ դադարներից կրակելով ոչնչացնելու են հակառակորդի մնացած կրակային միջոցները:

Մարտական գործողությունների ժամանակ առաջ շարժվող ստորաբաժանումների անմիջական հարևանությամբ գտնվող տեղանքի և օբյեկտների (նշանակետերի) լուսա-

վորումը սովորաբար իրականացվում է հարձակման շղթայում գործող լուսավորող պոստերի կողմից կարճ հեռահարությունների համար նախատեսված միջոցներով (լուսածրող գնդակներով): Եթե տանկերը գործում են մեքենայացված ստորաբաժանումների առջևից, հակառակորդի տեղանքի և օբյեկտների լուսավորումը պետք է իրականացվի հիմնականում լուսավորող արկերով և ականներով: Հաշվի են առնվում դրանց լուսավորման գոտու շառավիղը և լուսավորման տևողությունը:

Գիշերային հարձակման ժամանակ ստորաբաժանումները հաճախ ստիպված են լինում ոչնչացնել թշնամու դարաններից գործող թնդանոթներն ու տանկերը: Դրանց դեմ հաջողությամբ պայքարելու համար կարևոր է, որ մեքենայացված ստորաբաժանումները իրենց մարտակարգերում ունենան բավարար քանակությամբ տանկեր, որոնք կարող են արագորեն ոչնչացնել հանկարծակի հայտնված հակառակորդի կրակային ուժը: Լավ կազմակերպված հետախուզությունը կարևոր դեր է խաղում այս և այլ խնդիրների լուծման գործում:

Հետախուզում

Գիշերային հարձակման ժամանակ հետախուզումը կազմակերպելիս պետք է հաշվի առնել դրա իրականացման որոշակի առանձնահատկություններ: Գիշերային մարտի ընթացքում հետախուզական ստորաբաժանումները հրամանատարը կարող է խնդիր դնել պարզել թշնամու ներկայությունը գումարտակի առջևում և նրա թևերում, որոշել նրա կազմը և գործողությունների բնույթը, հաստատել լուսավորության և գիշերային տեսողության սարքերի առկայությունը, խոչընդոտների և արգելապատնեշների բնույթը, ինչպես նաև որոշել հակառակորդի պաշտպանության չգրադեցված կամ աննշան զբաղեցված տարածքները:

Այս նպատակով, թշնամու պաշտպանության խորքում մարտեր մղելիս, առաջ և ստորաբաժանումների թևեր են ուղարկվում հետախուզական դետեյային խմբեր (այսուհետ՝ ՀԴԽ-ներ): Բայց, մթնշաղին զուգընթաց, խորհուրդ է տրվում փոքր-ինչ ավելացնել խմբերի թիվը և կրճատել հեռավորությունը:

Հետախուզական դետեյերը, օգտագործելով հակառակորդի մարտակարգերի բացերը և ճեղքվածքները, ներթափանցում են նրա թևեր և թիկունք: Գործելով համարձակորեն և հանդուգն, ճշտում են հակառակորդի պաշտպանության կառուցվածքը խորքում, որոշում են նրա կրակային միջոցների տեղն ու ռեզերվների մոտենալու հնարավորությունները կամ նրանց նահանջի սկիզբը:

Դիրքերի խորքից շարժվող հակառակորդի ռեզերվների հայտնաբերումը կամ նրանց նահանջը կարող է իրականացվել ինչպես լուսային, այնպես էլ ձայնային ազդանշանների, ինչպես նաև հակառակորդի մոտ առկա գիշերային տեսանելիության սարքերի միջոցով:

Հակառակորդի նահանջի մասին հետախուզական տեղեկություններ ստանալուց հետո, մեքենայացված և տանկային ստորաբաժանումները սկսում են վճռական հետապնդում:

Հարձակում

Ստորաբաժանումների առաջխաղացման ուղղության նշումը պետք է սկսվի հակառակորդի գտնվելու վայրում լուսային ուղեգծանիշերի կամ լուսային կողմնորոշիչների տեղադրմամբ: Ուղեգծանիշերը սովորաբար նշվում են երկու կամ երեք ջահերով, որոնք պարբերաբար բոցավառվում են օդում կամ գետնին՝ լուսավորող արկերի (ականների) կամ լուսավորող (գունավոր) ավիացիոն ռումբերի միջոցով:

Ցանկացած ստորաբաժանման կողմից նշված հարձակման ուղղությունից շեղվելու դեպքում գումարտակի հրամանատարը կարող է հրետանուն (ականանետներին) հանձնարարել լուսային կողմնորոշիչներ տեղադրել և լուսավորել տարածքը՝ նշված

ուղղությամբ առաջնորդվելու համար, ինչպես նաև հստակ և տեսանելի կողմնորոշիչներ տեղադրել ստորաբաժանման գործողությունների առաջնագծում:

Հակառակորդի խոչընդոտներին և արգելապատնեշներին հանդիպելիս ստորաբաժանումները պարզում են, թե ինչ ուժերով են պաշտպանվելու, պաշտպանող ստորաբաժանումների կազմը և նրանց գործողությունների բնույթը: Խոչընդոտների հաղթահարման մեթոդները կախված են խոչընդոտի կամ արգելապատնեշի բնույթից, տեղանքի պայմաններից և դրա լուսավորության ինտենսիվությունից:

Եթե պայմանները թույլ են տալիս, ստորաբաժանումները շրջանցում են առկա խոչընդոտները: Եթե շրջանցումը անհնար է, ականապատ դաշտերը հաղթահարվում են տանկային տրակների կողմից ստեղծված անցումներով: Բնական խոչընդոտներում (զառիթափ, կիրճեր) և հողե արգելապատնեշներում անցումներ են ստեղծվում պայթուցիկների միջոցով ինժեներական կամ մեքենայացված ստորաբաժանումների կողմից և նշվում լուսավորվող նշիչներով: Նեղ ջրանցքները հաստումը իրականացվում է տանկերով և ՀՄՄ-ներով, սովորաբար կամջատեղադրիչների օգնությամբ:

Եթե թշնամու ինքնաթիռները հրկիզող միջոցներով ուժեղացնում են առաջ շարժվող ստորաբաժանումները, հրամանատարները պաշտպանիչ միջոցներ են ձեռնարկում դրանց հետևանքների դեմ և կազմակերպում դրանց հետևանքների վերացումը: Այն ստորաբաժանումները, որոնք հայտնվել են հրդեհի տարածքում, կրակի տակից արագ դուրս են բերվում քամու ուղղությամբ կամ առաջ:

Եթե հրդեհի գոտին փակվում է ստորաբաժանումների առաջխաղացման ճանապարհը, այն կարելի է հաղթահարել տարբեր եղանակներով: Միջոցի ընտրության վրա ազդում են հրդեհի գոտու չափը և դրա տարածման արագությունը, ստորաբաժանումում հրշեջ ուժերի և սարքավորումների առկայությունը, օդերևութաբանական պայմանները, անտառապատ միջավայրի բնույթը և այլ գործոններ:

Հնարավորության դեպքում ավելի ձեռնտու է հրդեհի օջախը շրջանցելը: Եթե շրջանցումը հնարավոր չէ կամ կապված է ժամանակի կորստի հետ, ապա նպատակահարմար է հաղթահարել հրդեհված տարածքը ընթացքից:

4. Հակառակորդի հակազդրոհների հետ մղում

Հակազդրոհը կարող է սկսվել անմիջապես մուրճն ընկնելուն պես, գիշերային գործողությունների ընթացքում կամ լուսաբացին: Կախված առաջադրված նպատակից, հակառակորդի գործողությունների բնույթից, դրա իրականացման ժամանակից, յուրայինների, տրված ստորաբաժանումների և ուժերի ու միջոցների դիրքից, հակազդրոհը հետ մղելիս կիրառվում են գործողությունների տարբեր մեթոդներ:

Գիշերը հակազդրոհը հետ մղելու հաջողությունը շատ ավելի նշանակալի է, քան ցերեկը և կախված է այն հետ մղելու ստորաբաժանումների պատրաստականությունից: Ուստի մեծ նշանակություն են ստանում լավ կազմակերպված հետախուզությունն ու պաշտպանությունը, հատկապես թևերում: Հակառակորդի բացահայտված ռեզերվը ենթակա է անընդհատ հսկողության: Հակազդրոհի պատրաստվող թշնամին պետք է ինտենսիվորեն հսկվի:

Հավասար կամ ավելի փոքր ուժ ունեցող հակառակորդի հակազդրոհային ստորաբաժանումները բոլոր հասանելի միջոցներից կրակ բացելով և ընթացքից գրոհով ոչնչացվում են հարձակվող ստորաբաժանումները: Հակազդրոհը հետ մղելու այս մեթոդը ամենաարդյունավետն է, քանի որ ապահովում է արագ առաջխաղացում: Սակայն, պետք է հիշել, որ գիշերը թշնամու հակազդրոհող ստորաբաժանումը շրջանցելու համար ավելի

դժվար է կազմակերպել և իրականացնել մանկ: Հետևաբար, շատ դեպքերում հակառակորդի հակագրոհը հետ մղելը վերածվում է հանդիպակած մարտի, որ կարող է ծավալվել ամենահասանելի ուղղությամբ, մեծամասամբ ճանապարհների երկայնքով:

Երբ հակագրոհն իրականացնում են հակառակորդի գերազանցող ուժերը, առավելությունն է նախ ամրապնդվել գրաված բնագծերում, այդ դեպքում տանկերն ու ՀՄՄ-ները (ԶՓՄ-ները) կրակային դիրքեր պետք է զբաղեցնեն մոտակա ապաստարաններում, իսկ մեքենայացված ստորաբաժանումները դիրքերը զբաղեցնելով պետք է բարենպաստ պայմաններ ստեղծեն հակառակորդի հետևակը ոչնչացնելու և յուրային տանկերի հետ փոխգործակցելու համար:

Հակատանկային ստորաբաժանումը կրակային դիրք է զբաղեցնում տանկավտանգ բնագծերում կամ ճեղքվածքներում, կամ մեքենայացված վաշտերի (դասակների) թևերում: Գնդացիային ստորաբաժանումը կրակային դիրքեր է զբաղեցնում, սովորաբար մեքենայացված վաշտերի մարտակարգերում՝ հակառակորդի ամենամեծ թվով հետևակայիններին ոչնչացնելու նպատակով: Նրա կրակը պետք է կտրի հակառակորդի հետևակայիններին իրենց տանկերից և ոչնչացնի նրանց: Գումարտակը (վաշտը) բոլոր տեսակի զենքերից կենտրոնացված կրակով առավելագույն հեռավորությունից սկսում է խոցել հակառակորդին:

Ականանետային (հրետանային) մարտկոցները կրակային դիրքեր են զբաղեցնում առաջին շարակարգի վաշտերին հնարավորինս մոտ և ոչնչացնում են գումարտակի հրամանատարի կողմից նշված թիրախները: Հակառակորդի հակագրոհը հետ մղելուց հետո, գումարտակը (վաշտը), ինքնուրույն կամ հարևան ստորաբաժանումների հետ փոխգործակցությամբ, վճռական գրոհով ավարտում է թշնամու ոչնչացումը:

5. Հակառակորդի հետապնդում

Հակառակորդի հետապնդումը նպատակ ունի ավարտին հասցնել նահանջող հակառակորդի ջախջախումը և թույլ չտրվի, որ նա կազմակերպված կերպով խորության բնագծերում անցնի շահավետ պաշտպանության: Բոլոր դեպքերում հետապնդումը պետք է իրականացվի անընդհատ, բարձր տեմպով, ուժերի առավելագույն լարվածությամբ: Հակառակորդը ոչ մի բռնի չպետք է ստանա հանգստանալու և մարտունակությունը վերականգնելու հնարավորություն:

Համագործային ստորաբաժանումները կարող են հետապնդումը իրականացնել ճակատով, հակառակորդի հեռանալու ուղղությանը զուգահեռ ուղիներով, ինչպես նաև համակցված եղանակով՝ միաժամանակ ճակատով և զուգահեռ ուղղություններով: Ամենամեծ հաջողությունը ձեռք է բերվում հակառակորդին զուգահեռ ուղղություններով հետապնդելիս՝ շրջանցելով նրա թևերը և կտրելով հեռանալու ուղիները:

Հաջող հետապնդման գործում նախնական դերը պատկանում է լավ կազմակերպված հետախուզությանը: Այն պետք է ճշտորեն որոշի հակառակորդի նահանջի և հեռացող խմբավորումների սկիզբը, ինչ միջոցներով և հեռացման ինչպիսի բնագծին է պաշտպանվում, դրանց ուղիները, բացահայտի այդ ուղիները կտրող ուղղությունները, ստորաբաժանումների գործողությունների ուղղությամբ հակառակորդի ականապայթյունային արգելապատնեշների առկայությունը և նրանց կողմից լուսավորության միջոցների կիրառման բնույթը:

Ստացված հետախուզական տվյալների հիման վրա հրամանատարը որոշում է ստորաբաժանումների հետապնդման գործողությունների ընթացքի կարգն ու բնույթը և կազմակերպում է ստորաբաժանումների համակողմանի ապահովում:

Կախված հետապնդման ընթացքում ստեղծված իրավիճակից, ստորաբաժանումները կարող են գործել որպես ռազմաճակատում հետապնդում իրականացնող զորքերի խմբավորման մաս, կամ որպես զորքերի մաս, որոնք խնդիր ունեն դուրս գալ հակառակորդի գլխավոր խմբավորման նահանջի զուգահեռ ուղիներ:

Ճակատով թշնամուն հետապնդող ստորաբաժանումների հիմնական խնդիրը ծածկույթն ապահովող ստորաբաժանումների վճռական ոչնչացումն ու մթության քողի տակ նահանջող հակառակորդի վրա անակնկալ հարձակումներ իրականացնելն է՝ կանխելով նրանց շարայությունների կազմումն ու կաշկանդելով նրանց հնարավորինս հետաձգել նահանջը:

Գիշերը հետապնդելիս ստորաբաժանումների գործողությունների հիմքը պետք է հանդիսանա հակառակորդին հանկարծակի հարվածներ հասցնելը, որոնք պետք է դրսևորվեն մարտից արագ դուրս գալու և ջանքերը նոր օբյեկտների ուղղությամբ տեղափոխելու մեջ: Ստորաբաժանումները մարտակարգով ծավալվում են միայն կարճ ժամանակով՝ հակառակորդին հարվածելու ժամանակահատվածի համար, այնուհետև կրկին վերադասավորվում են՝ մանևր կատարելու գործում առաջ անցնելով հակառակորդից:

Ծածկույթն ապահովող ստորաբաժանումների ջախջախումից հետո մեքենայացված և տանկային ստորաբաժանումները, որոնք նախատեսված էին թևերից և թիկունքից հարված հասցնելու համար, օգտագործելով սահմանափակ տեսանելիության պայմանները, համարձակորեն ներթափանցում են նահանջող հակառակորդի շարայությունների միջև ընկած տարածությունները և հանկարծակի հարձակում են նրանց ղեկավարման կետերի վրա՝ փորձելով կազմալուծել հակառակորդի ընդհանուր նահանջը:

Առիթի դեպքում ստորաբաժանումների մի մասը գրավում է ճանապարհների հանգույցները, հակառակորդի նահանջի ճանապարհին գտնվող ջրային խոչընդոտների վրայի անցումները և դրանով իսկ նպաստում հակառակորդի շարայությունների շարժի դանդաղեցմանը, այնուհետև մաս-մաս ոչնչացնում նրանց: Հակառակորդի նահանջի ճանապարհին թիկունք ներթափանցելով՝ առանձին մեքենայացված և տանկային ստորաբաժանումները կարող են օգտագործվել ճանապարհա-կամրջային կառույցների դարանակալման, պայթեցման կամ ականապատման և շրջանցող առաջապահ ջոկատների կազմում գործողությունների համար:

Գիշերը հետապնդման ընթացքում հրետանու մեծ մասը առաջ է քաշվում, սովորաբար հիմնական ուժերի շարայան գլխամասում և, անհրաժեշտության դեպքում, արագ ծավալվում է կրակային դիրքերում: Հրամանատարը անընդհատ կապի մեջ է աջակցող հրետանու հետ, նրանց խնդիր է դնում աջակցել գումարտակի ստորաբաժանումներին ծավալման և հակառակորդին հարվածելու դեպքում: Հրետանային և ականանետային կրակը, որպես կանոն, իրականացվում է ճանապարհների հանգույցների, կիրճերում հակառակորդի զորքերի կուտակման, անցումների և նահանջող շարայությունների ուղղությամբ:

Գիշերը հակառակորդին հետապնդելիս շատ կարևոր է, որ ստորաբաժանումները պահպանեն նշված ուղղությունները, ժամանակին և ճշգրիտ դուրս գան նախատեսված օբյեկտների շրջաններ: Այս առաջադրանքի կատարումը բարդանում է նրանով, որ միշտ չէ, որ հնարավոր է օգտագործել տարածքի արհեստական լուսավորությունը, հատկապես շրջանցող ստորաբաժանումների օգտին: Հետևաբար, հետապնդում իրականացնող ստորաբաժանումները պետք է ավելի արդյունավետ օգտագործեն իրենց մոտ առկա գիշերային տեսանելիության սարքերը:

Ստորաբաժանումների միախառնումը բացառելու և հետապնդման բարձր տեմպը ապահովելու համար կարևոր է սահմանել հստակ տեսանելի ճանաչման ազդանշաններ, լուսային ցուցիչներով նկատելի դարձնել ոչնչացման և արգելապատնեշների ամենավտանգավոր հատվածները շրջանցելու ուղիները:

Եթե յուրային ավիացիան հարվածներ է հասցնում յուրային ստորաբաժանումների գործողությունների ուղղությամբ նահանջող հակառակորդին, ապա անհրաժեշտ է հատկապես հստակ նշել վերջիններիս դիրքերը օդից հստակ տեսանելի ազդանշաններով: Բայց միևնույն ժամանակ, ստորաբաժանումները չպետք է ապաքողարկեն իրենց, հետևաբար, յուրայիններին նկատելի դարձնելու ամենահուսալի միջոցը ռադիոտեխնիկական և ինֆրակարմիր սարքավորումներն են, որոնց ազդանշանները կարող են ստացվել զգալի հեռավորությունից: Լուսային ազդանշանները այս դեպքում օգտագործվում են որպես կրկնօրինակ միջոց:

6. Գիշերը և սահմանափակ տեսանելիության պայմաններում հանդիպակաց մարտ վարելու առանձնահատկությունները

Չնայած հանդիպակաց մարտում գործողությունների բարդ բնույթին, այն կարող է իրականացվել գիշերը նույն հաջողությամբ, ինչպես ցերեկը:

Գիշերային պայմանները էական ազդեցություն են թողնում հանդիպակաց մարտի վարման վրա: Խավարը նպաստում է գաղտնի առաջխաղացմանը, բայց դանդաղեցնում է ստորաբաժանումների ծավալումը: Մի կողմից գիշերային պայմանները նպաստում են անսպասելի հարված հասնելուն, փոքր ուժերով և նվազագույն կորուստներով հակառակորդին ջախջախելուն, մյուս կողմից գիշերը դրան հասնելը զգալիորեն ավելի դժվար է՝ դիտարկման, կողմնորոշման և ղեկավարման հետ կապված բնորոշ դժվարությունների պատճառով:

Հանդիպակաց մարտը սկսվում է հետախուզական և երթային պահպանության մարտով:

Գիշերը հակառակորդի դեմ անսպասելի և վճռական հարվածը մեծապես հնարավորություն է տալիս հանդիպակաց մարտը զարգացնել ոչ միայն ստորաբաժանման ուժերի, այլև բրիգադի գլխավոր ուժերի կողմից: Հետևաբար, ստորաբաժանման գլխավոր ուժերի խնդիրն է անհապաղ օգտագործել երթային պահպանության ստորաբաժանումների կողմից ձեռք բերված հաջողությունները, որոնք առաջինն էին բախվել թշնամուն: Դրա համար, մթության քողի տակ, պետք է փորձել հիմնական ուժերի շարայունը հնարավորինս մոտեցնել հակառակորդի բախման բնագծում գլխամասային երթային ուղեկալի ուժերին և ընթացքից ծավալվելով հանկարծակի գրոհել թշնամու թևերին և թիկունքին:

Այսպիսով, գիշերային հանդիպակաց մարտի ամենակարևոր առանձնահատկությունն այն է, որ հիմնական ուժերի ստորաբաժանումները, երթային պահպանության ստորաբաժանումներին աջակցելով, պետք է միաժամանակ ծավալվեն մարտակարգերով և մտնեն մարտի մեջ: Ինչպես արդեն նշվեց, գիշերը հիմնական ուժերի ծավալմանը ավելի շատ ժամանակ է հատկացվում, քան ցերեկը:

Այս առումով երթային պահպանությունն իր ակտիվ և համառ գործողություններով պետք է ապահովի նրանց կազմակերպված ծավալումը՝ դեպի հակառակորդի թևեր և թիկունք դուրս գալուն: Երթի ժամանակ ստորաբաժանման արագ ծավալման համար անհրաժեշտ է ընտրել հարմար բնագիծ և հնարավորության դեպքում մթության մեջ հստակ տեսանելի ցուցանակներով ու նշաններով շարժման ուղղությունները գծանշել:

Գիշերային հանդիպակաց մարտի սկսման և ստորաբաժանումների ծավալման ընթացքում, հատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել թների և թիկունքի անվտանգությանը: Հակառակորդը կփորձի շրջանցել կամ շրջապատել բաց թևը և իրականացնել անակնկալ հարձակում: Այսպիսի մանևրին հակազդելու համար պետք է միջոցներ ձեռնարկել թների և թիկունքի անվտանգության ապահովման համար: Դրա համար հետախույզներ են ուղարկվում թների ուղղությամբ, կազմակերպվում է տեղանքի պարբերական լուսավորում, իսկ հակառակորդի հարվածի ակնհայտ սպառնալիքի դեպքում կենտրոնացվում է կրակային բոլոր միջոցները՝ հակառակորդի մանևրին խոչընդոտելու և թներում նրաց գրոհները հետ մղելու համար: Գիշերը նպատակահարմար է սպառնալից թների ուղղությամբ ունենալ եզրով ստորաբաժանման մարտակարգի կառուցում՝ թներում գիշերային տեսանելիության միջոցների տեղադրումով: Հակառակորդի հետ հանդիպակաց մարտի հաջողությունը կախված է գիշերային տեսողության և լուսավորության միջոցների հմուտ օգտագործումից:

Հակառակորդի ներկայության մասին հետախուզական տեղեկություններ ստանալուց հետո խորհուրդ է տրվում գիշերային տեսողության սարքավորումներով զինված գլխամասային դետքի անձնակազմը տեղակայել բարենպաստ դիրքերում և վերահսկել թշնամու ակտիվությունը:

Առաջխաղացման և ծավալման ընթացքում տեղանքը լուսավորվում է այնպես, որ չբացահայտվեն յուրային ստորաբաժանումները: Երբ հիմնական ուժերը սկսում են հարձակումը, տեղանքի լուսավորությունը չի սահմանափակվում, մինչույն ժամանակ պետք է չբացահայտվեն: Անհրաժեշտ է նաև վճռականորեն հակազդել հակառակորդի գիշերային տեսողության սարքավորումներին և լուսավորությանը:

Գիշերային հանդիպակաց մարտերը պահանջում են բարձր մակարդակի մարտական ոգի և ֆիզիկական ուժ, ինչպես նաև լավ գիշերային պատրաստվածություն և սահմանափակ տեսանելիության պայմաններում գործողությունների ծանոթություն:

Թե գիշերային, թե ցերեկային հանդիպակաց մարտերը, ձեռք բերված բնագծում, կարող են հանգեցնել հակառակորդի հետապնդմանը կամ պաշտպանության անցմանը: Եթե հակառակորդը անհաջող մարտից հետո անցնում է պաշտպանության, ապա ճշգրիտ կրակ վարելու համար տեղանքի լուսավորության ինտենսիվությունը մեծանում է: Այդ դեպքում ստորաբաժանումները պետք է գործեն ինչպես հարձակողական մարտերի ժամանակ:

7. Գիշերը և սահմանափակ տեսանելիության պայմաններում հարձակողական մարտի կազմակերպման և վարման առանձնահատկությունները հատուկ պայմաններում

Լեռներում

Լեռնային տեղանքում զորքերի գործողությունները, որոնք սովորաբար բնութագրվում են անհարթ տեղանքով, դժվար խոչընդոտներով և սահմանափակ ճանապարհներով, բարդանում են նույնիսկ ցերեկը՝ քարաթափումների, կիրճերում, թունելներում և խորը հովիտներում թունավոր նյութերի կուտակման, ցուրտ օդի և օրվա ընթացքում եղանակի հանկարծակի փոփոխությունների պատճառով: Գործողություններն էլ ավելի են դժվարանում գիշերը կամ սահմանափակ տեսանելիության պայմաններում:

Լեռները սահմանափակում են տեսանելիությունը, խոչընդոտում կողմնորոշմանը և բարդացնում մարտական տեխնիկայի օգտագործումը: Թաքնված տարածքների առկայությունը թույլ է տալիս հակառակորդին արագորեն խոչընդոտներ ստեղծել, շրջափակումներ կազմակերպել և ուժերը կենտրոնացնել հակազորոհների համար: Լեռներում լսելիությունն

ավելի լավ է, քան հարթավայրերում, և ձայները տարածվում են ավելի հեռու: Լեռնային տեղանքը թույլ է տալիս պաշտպանվող հակառակորդին համեմատաբար փոքր ուժերով կազմակերպել անցումների, կիրճերի և լեռնանցքների գնդակոծումը:

Մեծ թվով լեռնային գետեր և հոսանքներ, որոնք ունեն արագընթացություն, ջրի մակարդակի կտրուկ և հաճախակի փոփոխություններ, անհավասար քարքարոտ հատակ, բարձր և կտրուկ ափեր, ինչպես նաև ճահճային տարածքներ անձանոթ տարածքում կարող են խոչընդոտներ դառնալ հարձակվող զորքերի համար, որոնք հնարավոր չէ հաղթահարել: Լեռներում անտառածածկ տարածքների առկայությունը հնարավորություն է տալիս անգամ իր պաշտպանական դիրքերը թողած հակառակորդին կրկին դիմադրություն կազմակերպել և, աննկատորեն ներթափանցել հարձակվողի թիկունք և խախտել նրա մարտակարգերը:

Լեռնային տեղանքի մեկ այլ առանձնահատկություն է՝ ջերմաստիճանի կտրուկ փոփոխությունները, որոնք բացասաբար են անդրադառնում անձնակազմի ընդհանուր բարեկեցության վրա, ինչը պահանջում է գիշերը ջերմացնող կայանների տեղադրում և տաք կերակուրների հաճախակի բաշխում:

Լեռնային տեղանքում սովորաբար քիչ բնակավայրեր կան: Ձորքերը չունեն ապաստարան վատ եղանակից, գիշերային ցրտից և իրենց թիկունքային ծառայությունները տեղավորելու հնարավորություն: Բուժկետերի, արհեստանոցների և մատակարարման պահեստների համար հարմար վայրերի ընտրությունը կարող է հատկապես դժվար լինել:

Այս պայմաններում հարձակումը սովորաբար իրականացվում է ճանապարհների, լեռնաշղթաների, գետերի հովիտների երկայնքով, ինչպես նաև այլ մատչելի ուղղություններով՝ շրջանցող ջոկատների լայն կիրառմամբ: Այն օգնում է կողմնորոշվել և պահպանել հարձակման ուղղությունը: Քանի որ հակառակորդը պաշտպանության կազմակերպման և իր դիրքերն ամրապնդելու համար բարենպաստ պայմաններում է գտնվում, անհրաժեշտ է գաղտնի թև և թիկունք դուրս գալու համար օգտագործել հակառակորդի կողմից չգրադեցված լեռնային տեղանքների հատվածներն:

Առավել ձեռնտու է օգտագործել հակառակորդի հենակետերի շրջանցումները և ճակատային հարձակման հետ զուգահեռ, փոքր ուժերով թիկունքից կամ թևերից դրանք գրավելը: Այս դեպքում գործողությունները պետք է հանկարծակի լինեն: Հակառակորդի պաշտպանության միջով զորքերը անցկացվում են, որպես կանոն, այն վայրերում, որտեղ նա ունի բացեր և բաց թևեր, այս խնդիրը լուծելու համար կարող են օգտագործվել ուղեկցորդներ՝ տեղի բնակչությունից:

Տանկային դասակը սովորաբար առաջ է շարժվում տանկերի համար մատչելի տեղանքում: Այն կարող է տրվել մեքենայացված վաշտին և հարձակվել մեքենայացված վաշտի մարտակարգում կամ մեքենայացված ստորաբաժանումների մարտակարգից դուրս: Դժվարամատչելի հատվածները տանկերը հաղթահարում են մեքենայացված ստորաբաժանումների կողմից դրանք գրավելուց հետո, որոնց գործողություններին աջակցում են կրակով:

Լեռնային տեղանքում գիշերային հարձակումը սովորաբար իրականացվում է սահմանափակ նպատակներով, ինչպիսիք են հրամանատարական բարձունքի, բացատների, լեռնանցքի, ճանապարհային խաչմերուկի գրավումը և այլն: Հրամանատարական բարձունքների, անցուղիների և այլ կարևոր օբյեկտների գրավումը բարենպաստ պայմաններ է ստեղծում հարձակման զարգացման համար: Հետևաբար, լեռնային տեղանքում գիշերային մարտերը տարվում են ցերեկային հարձակման համար բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու նպատակով:

Հարմար երթուղիների և բնական խոչընդոտների առկայությունը դժվարացնում է տանկերի և ծանր զինատեսակների կիրառումը գիշերային մարտերում: Հետևաբար, պետք է օգտագործվեն մեքենայացված ստորաբաժանումներ և թեթև տրանսպորտային միջոցներ՝ առավելագույնս օգտագործելով լեռնային ճանապարհները, հովիտները և այլ հասանելի տարածքները:

Տեղանքում կողմնորոշվելու համար անհրաժեշտ է ուրվագծել որոշակի կետեր, օրինակ՝ բարձունքներ, հորիզոնում երևացող կամ լուսնյակ գիշերը երևացող բնորոշ առարկաներ, ձյունապատ լանջեր: Ծայրահեղ դեպքում կարելի է հրկիզել անտառի առանձին հատվածներ կամ հակառակորդի պաշտպանության խորքում գտնվող շինություններ: Այնուամենայնիվ, պետք է հիշել, որ հրդեհը կարող է տարածվել, հատկապես քամու անբարենպաստ ուղղությամբ և դառնալ անհաղթահարելի խոչընդոտ առաջ շարժվողի համար:

Ազդանշաններում պետք է հիմնականում օգտագործվեն տարածքին բնորոշ գիշերային թռչունների կանչերը ընդօրինակող ձայները, իսկ որտեղ տեղանքը թույլ է տալիս՝ լուսային ազդանշանները:

Լեռնային տեղանքում գիշերային մարտերում մեծ նշանակություն ունեն հետախուզությունը և պահպանությունը: Հետախուզությունը պետք է որոշի հակառակորդի կրակի համակարգը, արգելափակոցների բնույթը և մարտական պահպանության անձնակազմի գտնվելու վայրը ցերեկային ժամերին: Գիշերային հարձակման ժամանակ հետախուզությունը պետք է վարվի անընդհատ: Պահակախմբեր պետք է ուղարկվեն ոչ միայն առաջ, այլև ստորաբաժանումների թիկունք և թևեր: Հետևաբար, խորհուրդ է տրվում որոշ ուժեր պահել ռեզերվում՝ անսպասելի մարտահրավերներին դիմակայելու համար:

Առաջավոր ստորաբաժանումներին պետք է ուղեկցեն սակրավորները՝ արգելափակոցների միջով անցումները մաքրելու, ճանապարհները վերականգնելու և փոքր ջրային խոչընդոտների վրայով անցումներ կառուցելու համար:

Լեռնային տեղանքում գիշերային հարձակումը ավանդաբար իրականացվում է լայն ճակատով: Ուժերի մի մասը հակառակորդին ճնշում է ճակատից՝ հնարավորություն ընձեռնելով մյուս ստորաբաժանումներին ներթափանցել թշնամու պաշտպանություն և շրջանցել առանձին ամրություններ: Գիշերը թշնամու պաշտպանությունը ճեղքելուն ուղղված ճակատային հարձակումը կապված է բազմաթիվ դժվարությունների հետ և անարդյունավետ է:

Գիշերային պայմաններում ստորաբաժանումները կառավարելը շատ դժվար է: Հետևաբար, ստորաբաժանումների մարտական առաջադրանքը դրվում է գիշերային հարձակման ամբողջ խորությամբ: Հակառակորդի դիրքերի շրջառման և շրջանցման համար պետք է նախապես սահմանվեն ազդանշաններ, գաղտնաբառեր և նույնականացման նշաններ, որոնք ստորաբաժանումները կօգտագործեն հակառակորդի բնագծերի հետևում յուրայիններին հանդիպելիս:

Գիշերային հարձակման հաջողությունը մեծապես կախված է մարտիկների ֆիզիկական դիմացկունությունից, գիշերվա և լեռնային տեղանքի դժվարին պայմաններում կողմնորոշվելու նրանց ունակությունից, հարձակվող ստորաբաժանումների անձնակազմի գործողությունների վճռականությունից:

Քաղաքում (բնակավայրում)

Հակառակորդի կողմից պաշտպանվող բնակավայրում գիշերային մարտը տեղի ունենում այն ժամանակ, երբ այն խոչընդոտում է հարձակվող զորքերի առաջխաղացմանը: Բնակավայրի վրա հարձակումն իրականացվում է, որպեսզի հիմնական ուժերին հնարավորություն տրվի շրջանցել այն: Անմիջապես ճնշվում են հակառակորդի կրակային

միջոցները: Այս առաջադրանքի կատարմանը մեծապես նպաստում է գիշերային խավարը: Բուն բնակավայրում մարտական գործողությունները տեղի են ունենում այն ժամանակ, երբ անհրաժեշտ է այն ազատել հակառակորդից կամ դրանում բարենպաստ դիրքեր զբաղեցնել, ինչպես նաև այն ժամանակ, երբ բնակավայրը կարևոր հենակետ է հակառակորդի պաշտպանության կառուցման գործում:

Բնակավայրում գիշերային հարձակումը պահանջում է մանրագնին նախապատրաստություն: Հարձակվող ստորաբաժանումների հրամանատարները պետք է մանրամասն ծանոթանան հակառակորդի կրակային համակարգին, շենքերի բնույթին, իմանան դրանց ամրությունը, գտնվելու վայրը և դրանց մոտեցման հնարավորությունները: Լավագույնն այն է, որ բնակավայրին ծանոթանալու համար օգտագործեք խոշորամասշտաբ քարտեզներ, եթե այդպիսիք կան, կամ օդային լուսանկարներ:

Մեծ քաղաքում հարձակման համար կարելի է հաջողությամբ օգտագործել կոյուղու համակարգը և ստորգետնյա անցումները: Գիշերային հարձակումը սովորաբար պետք է անսպասելի լինի հակառակորդի համար և իրականացվի առանց նախնական կրակային պատրաստության: Հատկապես կարևոր օբյեկտների և խոշոր շենքերի գրավման դեպքում գիշերային գրոհներին պետք է նախորդի ստորաբաժանումների մարզումները:

Քաղաքում (բնակավայրում) հարձակման իրականացման պայմանները բնութագրվում են սահմանափակ դիտարկման և կրակի վարման գոտիներով, ինչպես նաև ստորաբաժանումների տարաշարժության և ղեկավարման բարդությամբ: Քաղաքային մարտերի վրա ազդում են նաև քաղաքի (բնակավայրի) չափը, կոնֆիգուրացիան, դասավորությունը և կառուցապատման խտությունը, շենքերի և կառույցների ամրությունը, ընդարձակ ստորգետնյա կոմունալ համակարգը, խոչընդոտների մեծ քանակը և դժվարանցանելի տեղանքը, հակառակորդի պաշտպանության բնույթը և այլ շրջակա միջավայրի պայմանները, որոնք կարող են ազդել հարձակման ընթացքի վրա: Քաղաքում (բնակավայրում) հարձակումը բաղկացած է առանձին տեղային մարտերից և առանձնանում է իր բարդությամբ:

Քաղաքում (բնակավայրում) գումարտակը բրիգադի (գնդի) կազմում մոտակա թաղամասերով գրոհում է մեկ կամ երկու հիմնական փողոցներով՝ մինչև 1000 մ ճակատով: Վաշտը հարձակվում է մեկ փողոցով կամ թաղամասի ներսում: Քաղաքում (բնակավայրում) մեքենայացված դասակը սովորաբար հետիոտն անցնում է փողոցի երկայնքով մեկ կամ երկու կողմից, իսկ ջոկը՝ մի կողմից: Տանկային դասակը սանդղաձև շարժվում է փողոցի երկու կողմերում գտնվող եզրով:

Փոխադարձ աջակցությունն իրականացվում է փողոցի հակառակ կողմում գտնվող շենքերի ուղղությամբ կրակ բացելով: Դասակի մարտակարգը կառուցվում է մեկ կամ երկու գծով: Մեկ գծով գործողությունների դեպքում այն բաղկացած է ջոկերի (գրոհային խմբերի) մարտակարգերից, ղեկավարման և կրակային աջակցության խմբից: Երկու գծով հարձակման դեպքում ջոկերից մեկը, ղեկավարման և կրակային աջակցության խումբը գործում են առաջին գծի երկայնքով մինչև 50 մ հեռավորության վրա: Երկրորդ գծի ջոկին (ամրացման խումբ) խնդիր է դրվում կրակով պաշտպանել առաջին գծի գրոհային ջոկերին և ոչնչացնել հարևան շենքերում գտնվող հակառակորդին:

Ղեկավարման և կրակային աջակցության խումբը բաղկացած է դասակի ՀՄՄ-ներից (ԶՓՄ-ներից) և տրված կրակային միջոցներից: Այն կրակային աջակցություն է ցուցաբերում հարձակվող ջոկերին և ոչնչացնում է հակառակորդի կրակակետերը հարակից շենքերում և վերին հարկերում:

Մեքենայացված դասակի մարտակարգում կամ դրա հետնամասում գործող տանկերը կրակով ոչնչացնում են նկուղներում, շենքերի ստորին հարկերում և փողոցի հակառակ

կողմում գտնվող այլ ապաստարաններում գտնվող հակառակորդին և ապահովում են մեքենայացված ստորաբաժանումների անձնակազմի առաջխաղացումը:

Քաղաքում մարտ վարելիս տանկային ստորաբաժանման հրամանատարը պետք է կազմակերպի հակառակորդի շարունակական դիտարկում, խստորեն պահպանի իր ստորաբաժանման կրակի վարման ուղղությունը և մշտապես պահպանի փոխգործողությունը մեքենայացված և հրանետ ստորաբաժանումների հետ:

Գրավելով բնակավայրը՝ տանկերը դուրս են գալիս հակառակ ծայրամաս և ապահովում մեքենայացված ստորաբաժանումների ամրացումը՝ դրանք պաշտպանելով հակազրոհներից:

Առանձին տանկեր մեքենայացված ստորաբաժանումներով կարող են առանձնացվել փողոցների և հրապարակների կարևոր խաչմերուկները պահելու համար: Բնակավայրից հակառակորդի նահաջի դեպքում տանկերը պետք է հնարավորինս արագ դուրս գան նահանջի ճանապարհ և հետապնդեն հակառակորդին մինչև նրա լիակատար ոչնչացումը:

ՀՄՄ-ները (ԶՓՄ-ները) գործում են տանկերի հետևում, առաջ են նետվում թաքստոցից թաքստոց և իրենց սպառազինությամբ ոչնչացնում են հակառակորդին, որը խոչընդոտում է տանկերի և մեքենայացված ստորաբաժանումների անձնակազմի առաջխաղացմանը:

Նոնականետերի և հակատանկային ջոկերն ու հաշվարկները գրոհում են մեկ ապաստարանից մյուսը և իրենց կրակով աջակցում են մեքենայացված ու տանկային ստորաբաժանումների հարձակմանը: Հարձակումից առաջ նրանք սովորաբար զբաղեցնում են կրակային դիրքեր հարձակման օբյեկտի հարևանությամբ գտնվող տներում: Կրակային դիրքերը փոխելու համար օգտագործում են ծածուկ մատույցները, ինչպես նաև տների պատերի և ցանկապատերի ճեղքերը:

Մեքենայացված դասակի հարձակման օբյեկտ է հանդիսանում առանձին փոքր շենքի (տան մի մասի) հենակետում կամ այլ կառույցներում պաշտպանող հակառակորդը:

Քաղաքում (բնակավայրում) հարձակման ժամանակ նոնականետերի և հակատանկային դասակների մեծ մասը (վաշտի հակատանկային ջոկը), ակնանետային մարտկոցը, հրետանային դիվիզիոնը (մարտկոցը) տրվում է վաշտերին (դասակներին):

Պաշտպանությանը պատրաստված քաղաքի (բնակավայրի) մեծ կառույցները կամ կարևոր օբյեկտները գրավելու համար ստեղծվում են գրոհային ջոկատներ և գրոհային խմբեր: Գրոհային խմբին տրվում է ավելացված քանակությամբ զինամթերք, հատկապես ձեռքի և հակատանկային նոնակներ, ծխային, հրկիզիչ և ազդանշանային միջոցներ, ինչպես նաև շինությունները գրոհելու և խոչընդոտները հաղթահարելու համար նախատեսված սարքեր: Խիստ ամրացված շենքերը արգելափակվում են, իսկ հետո պայթեցվում:

Զմռանը

Զմռանը մարտական գործողություններ վարելը առավել դժվար է, քան ամռանը: Զմռանը գիշերային հարձակման կազմակերպման և վարման վրա զգալիորեն ազդում են խորը ձյան ծածկույթը, սահմանափակ թվով անցանելի ճանապարհները, քարքարոտ և ճահճային հողերում տեղանքի ինժեներական սարքապատման առաջադրանքների կատարման դժվարությունը, ձյան տեղումներն ու ձնաբքերը, ջերմաստիճանի կտրուկ տատանումները, որոնք հանգեցնում են հալեցման և սառույցի առաջացման, կարճ օրվա և երկար գիշերվա, մեծ թվով գետերի, առուների և լճերի և այլ դժվարամատչելի տարածքների առկայությունը: Ձյան խորը ծածկույթի (ավելի քան 60 սմ) առկայության պայմաններում կտրուկ սահմանափակվում է մարտի դաշտում մանևրելու և մարտական տեխնիկայի կիրառման հնարավորությունները, տեղանքի կողմնորոշումը բարդանում է: Այս պայմաններում հարձակումը կարող է իրականացվել հիմնականում ճանապարհների

երկայնքով, ինչը պահանջում է հարձակվող ստորաբաժանումների գործողությունների ուղղությամբ հակառակորդի հուսալի ճնշում: Բացի այդ դժվարությունները աճում են, երբ հարձակողական գործողությունները վարվում են գիշերը: Գիշերային հարձակումը կարող է սկսվել տանկերի մասնակցությամբ կամ առանց դրանց: Տանկերի օգտագործումից հրաժարվելը կարող է արդարացվել հակառակորդին հանկարծակի հարված հասցնելու ցանկությամբ:

Ձմռանը զառիթափ գետափերը, կիրճերը, պուրակների և թփերի ձյունածածկ եզրերը լուրջ խոչընդոտ են հանդիսանում տանկերի, ՀՄՄ-ների (ԶՓՄ-ների) և հրաձիգների համար:

Խիստ ցրտահարությունները գետերը, ճահիճները և լճերը դարձնում են անցանելի, թույլ տալով ստորաբաժանումներին հարձակվել ցանկացած տեղանքում: Սակայն, ցածր ջերմաստիճանները և դրանց կտրուկ տատանումները զգալի ազդեցություն են ունենում անձնակազմի և ՄՌՏ-ի վրա, հետևաբար պահանջվում է համալիր միջոցառումների շարք, որոնք ուղղված կլինեն դրանք ցածր ջերմաստիճաններում աշխատանքին նախապատրաստելուն և հիպոթերմիայից ու ցրտահարությունից պաշտպանելուն:

Պաշտպանվող հակառակորդի վրա հարձակումը սովորաբար իրականացվում է նրա հետ անմիջական շփման դիրքից, իսկ ճանապարհներից դուրս ստորաբաժանումների գործողությունների համար մատչելի տեղանքում՝ ընթացքից:

Հարձակման նախօրեի գիշերը, նպատակահարմար է իրականացնել մի քանի ցուցադրական հարձակումներ, որպեսզի հակառակորդը ստիպված լինի որոշ ժամանակով թողնել իր թաքստոցները, մաշեցնել նրան և դրանով իսկ բարենպաստ պայմաններ ստեղծել ապագա հարձակման համար: Հարձակման բարձր տեմպն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է ստորաբաժանումներն ապահովել ծանր զենքի (գնդացիրներ, հակատանկային թնդանոթներ, ականանետեր) համար նախատեսված բավարար քանակությամբ դահուկներով և սահնակներով: Ստորաբաժանումներին ապահովվել քողարկման խալաթներով, իսկ սպառազինությունն ու ռազմական տեխնիկան ներկել սպիտակ գույնով:

Հարձակումից առաջ կարևոր է նախապես սահմանել ստորաբաժանումներին տարբերիչ նշաններով, քանի որ երկու կողմերում էլ օգտագործելու են քողարկումը: Օրինակ՝ տարբերիչ նշանների համար կարող են օգտագործվել մուգ թևկապեր: Առատ ձյան ժամանակ լրացուցիչ հետախուզություն պետք է իրականացվի հարձակումից անմիջապես առաջ: Նոր ձյան ծածկույթը կարող է զգալիորեն փոխել տեղանքը:

Ձմեռային պայմաններում բժշկական օգնությունը հատկապես կարևոր է: Վիրավորների տարահանումը պետք է իրականացվի սովորականից ավելի արագ և ավարտվի լուսաբացից առաջ: Տարահանման և նյութական միջոցների մատակարարման համար կարող են օգտագործվել ռազմական տեխնիկա, դահուկներ, սահնակներ և այլ հասանելի միջոցներ:

Անակնկալի տարրն օգտագործող հարձակումը լավագույնս իրականացվում է ձյունառատ գիշերներին, մառախուղի մեջ կամ ձնաբքի ժամանակ, երբ թշնամու լուսավորության օգտագործումը անարդյունավետ է, իսկ լսելիությունն ու տեսանելիությունը՝ չափազանց սահմանափակ:

8. Գիշերային հարձակողական գործողություններից անցում ցերեկային գործողությունների

Գիշերը ստորաբաժանումների կողմից ձեռք բերված հաջողությունը լուսավոր ժամանակ պետք է համառորեն զարգանա: Շատ կարևոր է թույլ չտալ, որպեսզի հակառակորդը հասցված հարվածներից վերականգնվի, ժամանակ շահի և իր ուժերը վերախմբավորի՝ կայուն պաշտպանություն պատրաստելու համար: Ամենակրիտիկական պահը գիշերային մարտական գործողություններից ցերեկային գործողությունների անցումն է: Պետք է հաշվի առնել, որ պաշտպանվող հակառակորդը, պարտվելով գիշերային մարտում, կձեռնարկի բոլոր միջոցները՝ լուսաբացին հարձակվողների առաջխաղացումը կանխելու, նրանց ավելի շատ կորուստներ պատճառելու և բարենպաստ բնագծերում հենակետեր ձեռք բերելու համար: Լուսադեմին, առավել բարենպաստ պայմաններում, իրենց կորցրած դիրքերը վերադարձնելու և խախտված պաշտպանական համակարգը վերականգնելու նպատակով հնարավոր է զգալի ուժերով հակառակորդի հակազդրոհներ: Յուրայինների համար իրավիճակը կբարդանա նրանով, որ գիշերային գործողությունների ընթացքում անձնակազմը կարող է շատ հոգնած լինել, հատկապես, եթե մարտը սկսվել է գիշերվա առաջին կեսին, որոշ դեպքերում կրակային միջոցները հետ կմնան իրենց ստորաբաժանումներից, իսկ ղեկավարումն ու փոխգործողությունը կխախտվի:

Այսպիսի պայմանները կանխատեսելով՝ ստորաբաժանումների հրամանատարները պլանավորում են գիշերայինից ցերեկային գործողություններին անցնելու համար անհրաժեշտ միջոցառումները դեռևս գիշերային հարձակման ժամանակ: Գիշերայինից ցերեկային մարտերին անցումը տարբեր մարտական իրավիճակներում տարբեր է: Այս պահին առաջ շարժվող ստորաբաժանումները կարող են կամ ավարտել հակառակորդի պաշտպանության ճեղքումը, կամ հետապնդել նրան, իսկ հնարավոր է, որ նրանք հանդիպեն հակառակորդի զբաղեցված նոր պաշտպանական բնագծերին:

Հիմնականը հարձակման շարունակականության ապահովումն է, մարտական գործողությունների անխափան զարգացումը, հարձակողական ուժերի կուտակումը և լուսաբացին հարձակման տեմպի հետագա աճը: Ոչ մի դեպքում չպետք է դադար լինի գիշերային և ցերեկային գործողությունների միջև: Այդ նպատակով ստորաբաժանումների հրամանատարները կազմակերպում են լրացուցիչ հետախուզում և ուժեղացվում են ապահովման այլ միջոցառումները, առաջ են քաշվում մնացած կրակային միջոցները և վերականգնում են խաթարված փոխգործակցությունը: Լուսաբացից առաջ ենթակա հրամանատարներին տրվում են լրացուցիչ առաջադրանքներ, և համալրվում է զինամթերքը:

Կարևոր է արևածագից առաջ գրավել առավելություն ունեցող բնագիծ կամ օբյեկտ՝ ապահովելով բարենպաստ պայմաններ հակառակորդի հակազդրոհը հետ մղելու, արգելափակողների տեղերը նշելու և հավանական հակազդրոհի ուղղությամբ հակատանկային միջոցների առաջաշարումը ապահովելու համար:

Օրվա մարտական գործողությունների համար պետք է համապատասխան կերպով կառուցվեն մարտակարգեր: Անհրաժեշտ է փոխարինել գիշերային մարտում գործող ստորաբաժանումներին, հատկացնել նոր ռեզերվներ և երկրորդ շարակարգեր:

Խախտված փոխգործողության վերսկսման դեպքում ճշգրտվում են մեքենայացված և տանկային ստորաբաժանումների առաջադրանքները, ավարտվում է հրետանու, ՀՕՊ միջոցների, ականանետների և այլ կրակային միջոցների տեղափոխումը նոր կրակային դիրքեր այնպիսի հաշվարկով, որ նրանք կարողանան հետ մղել հակառակորդի հակազդրոհը և ապահովեն յուրայինների շարունակական հարձակումը ցերեկային ժամերին: Միննույն ժամանակ, պետք է պատրաստվել մարտի մեջ ռեզերվի ներդրմանը, եթե այն չի օգտագործվել գիշերը:

Հետախուզումը կազմակերպվում է արևածագից առաջ հակառակորդի կազմը, դրանց ուժերը և գիշերայինից ցերեկային գործողություններին անցնելու ընթացքում նրանց մանևրների բնույթը որոշելու համար: Հակառակորդի հակազդի դեպքում որոշվում է ռեզերվի կազմը, նրանց առաջաշման ուղղությունը, ծավալման բնագիծը և տեղակայման ժամանակը:

Հակառակորդի պաշտպանության խորքում գրավված բնագծերը կամ առանձին կարևորագույն օբյեկտները ամրապնդելու համար նշանակված ստորաբաժանումները ինժեներական դիրքեր են սարքավորում և պատրաստում են կրակային համակարգ՝ հակառակորդի հնարավոր հակազդից հետ մղելու համար: Կցատեղերը և բաց թևերը ապահովվում են հրետանային կրակով, ռեզերվի մանևրով և, անհրաժեշտության դեպքում, դեպի սպառնալից ուղղությամբ հատուկ ստորաբաժանումների (մանևրային խմբերի) առաջաշմամբ:

Ստորաբաժանումներն ամբողջությամբ օգտագործում են հակառակորդի թողած ինժեներական կառույցները: Միևնույն ժամանակ, քողարկման աշխատանքները պետք է ավարտվեն մինչև լուսաբաց: Ստորաբաժանումների հրամանատարները կազմակերպում են մարտակարգ, կրակի համակարգ, ինժեներական արգելապատնեշներ և վերականգնում են փոխգործակցությունը: Հակառակորդի հակազդից հետ մղելու համար ստորաբաժանումները նախապատրաստելիս կարևոր նշանակություն ունի ինժեներական արգելապատնեշների արագ սարքավորումը: Առաջին հերթին ծածկվում են ամենակարևոր տանկավտանգ ուղղությունները: Եթե հակառակորդը նահանջում է, ապա հրամանատարը հետախուզության առջև խնդիր է դնում որոշել նահանջի ուղղությունը և նահանջող շարասյուների կազմը, ծածկույթն ապահովող ստորաբաժանումների գործողությունների բնույթը: Միաժամանակ միջոցներ է ձեռնարկում խորքային պաշտպանական բնագծերը բացահայտելու ուղղությամբ:

Հետապնդման անցումը սկսվում է անմիջապես՝ չսպասելով լուսաբացին: Ստորաբաժանումների առաջադրանքները հստակեցվում են շարժման ընթացքում: Հետապնդումն արձր տեմպին հասնելու համար ստորաբաժանումները արագորեն մարտական մարտակարգից վերածվում են նախամարտական մարտակարգի, մինչդեռ ստորաբաժանումների անձնակազմը նստում է ՀՄՄ-ներ (ԶՓՄ-ներ) և, գործելով համարձակորեն ու վճռականորեն, անխուսափելիորեն հետապնդում են հակառակորդին: Երկրորդ շարակարգում կամ համագորային ռեզերվում գործող ստորաբաժանումները կարող են մարտի մեջ մտնել լուսաբացին՝ հակառակորդի ծածկույթն ապահովող ստորաբաժանումները ոչնչացնելու և մարտական ճիգերն ավելացնելու, ինչպես նաև հակառակորդի պաշտպանության խորքում շահավետ օբյեկտներ կամ բնագծեր գրավելու առաջադրանքով:

Լուսադեմին տեսանելիության բարելավումը կարող է մեծացնել հակառակորդի օդային ակտիվությունը: Սա պարտավորեցնում է մանրագնդին կազմակերպել ՀՕՊ գործողությունները և մարտակարգերի քողարկման ուժեղացումը:

Լուսադեմին պետք է ավարտվեն վիրավորների տարահանումը, ստորաբաժանումները ցերեկային մարտերի համար պետք է համալրված լինեն անհրաժեշտ բոլոր տեսակի նյութատեխնիկական միջոցներով, ինչպես նաև պետք է տեղափոխված լինեն տեխնիկական և լոգիստիկական աջակցության ստորաբաժանումները, և պետք է միջոցներ ձեռնարկվեն՝ ցերեկային պայմաններում իրենց խնդիրները կատարելու պատրաստությունն ապահովելու համար:

Աղբյուրը. : https://vk.com/wall-50957736_602633?ysclid=mghwkk02b1206813422